

Oduu Sobaa Waa'ee Talaalliiwwan COVID-19 Sirreessuu

Namoonni hedduun waa'ee talaalliiwwan COVID-19 ilaalchisanii gaaffii fi yaaddoo qabu. Kun waanuma baratamaadha. Sanadi kun waa'ee talaalliiwwan COVID-19 irratti dhugaa jiru isinitti hima.

✓ Talaalliiwwan COVID-19 qopheessuu keessatti tartiibni balaa ittisuu irra darbame tokkoyyuu hinjiru.

Talaalliiwwan COVID-19 akkuma talaalliiwwan biroo tartiibawwan balaa ittisuu walfakkaatu keessa darban. Qorattoonni wal'aansaa sababni isaan saffisaan talaalliiwwan kana hojjechuu danda'aniif qorannoo duraanii waggoota hedduu fi maallaqa mootummaa federaalaa irraa kan ka'edha.

✓ Talaalliiwwan COVID-19 tokkoon tokkoon namoota gareewwan umurii hayyamamee keessa jiraniif ni hojjeta.

Akka isaan miidhaa-maleeyyii ta'anii fi hojjetan mirkaneeffachuuf, talaalliiwwan COVID-19 hundi namoota kumaatamoota umurii, sanyii fi qomoo garaa garaa irratti qoratamanii ilaalaman.

✓ Talaalliin COVID-19 bilisaan kennama.

Haalli inshuraansii ykn koolu-galtummaa keessanii waan fedhe iyyuu haa ta'uu kaffaltii gaafatamuu hinqabdan.

✓ Talaalliiwwan COVID-19 qaccee sanyii (DNA) keessan jijjiiruu hindanda'an.

RNA ergamaan (mRNA) talaalliiwwan Pfizer fi Moderna COVID-19 keessaa, wiirtuu seeliwwanii bakka qacceen sanyii (DNA) itti qophaa'u gonkumaa waan hinseenneef, qaccee sanyii namaa (DNA) jijjiiruu ykn fooyyessuu hindanda'u. mRNA n hojii isaa erga raawwatee booda qaaman dhabamsiifama.

✓ Talaalliin Johnson & Johnson COVID-19 miciree daa'ima gadameessa keessaa of keessaa hinqabu.

Talaalliin kun vaayirasii qufaa miidhaa hinqabne, kan 'adenovirus' jedhamu irraa qopheeffama. Vaayirasiin qufaa kun seeliwwan daa'ima garaa keessaa irraa waggoota kurnan darban dura fuudhamanii qopheessaa talaallichaatiin turfaman irratti guddifama. Gareewwan amantaa fi dhaabbileen naamusa lub-qabeeyyii (bioethical institutes) hedduun akka jedhanitti talaalliiwwan biroon hanga hinjirretti namoonni osoo of hin ceepha'in talaalii kana fudhachuu danda'u.

✓ Talaalliiwwan COVID-19 maayikiroochiipsii of keessaa hinqaban.

Talaalliiwwan COVID-19 haarawni maayikiroochiipsii sochii namaa hordofanii fi to'atan of keessaa hinqaban.

✓ Talaalliiwwan COVID-19 wantoota tursiisuuf fayyadan, buphaa ykn oomishaalee foon booyyee hinqaban.

Talaalliiwwan COVID-19 wantoota kanniin of keessaa hinqaban: haancaa; tursitoota; ykn oomishaalee bineeldotaa, oomishaalee foon booyyee ykn jelaatiinii dabalatee. Talaalliiwwan kunniin buphaa keessatti hinguddifaman, oomishaalee buphaalee of keessaa hinqaban.

✓ Namoonni ulfa ta'an talaalamuu qabu.

Namoonni ulfa ta'an kanneen ulfa hinta'in caalaa carraa dhibee COVID-19f saaxilamuu olaanaa ta'e qabu. Waa'ee miidhaa-maleessummaa talaalii COVID-19 yeroo ulfaa fi talaallichi hammam namoota ulfa irratti akka sirriitti hojjetu irratti ragaan heddummaataa jira. Talaalliin bu'aawwan ulfaa irratti dhiibbaa hin qabu. Namoonni ulfa ta'an COVID-19 irraa of eeguuf talaalamuu qabu.

Dabalataan kan baratamuu qaban

Waa'ee talaalliiwwan COVID-19 caalaatti barachuudhan yerro itti fufnu, odeeffannoo haaraa ykn yaadoota furmaata ifa ba'aan jiraachuu ni danda'u, garuu talaalliiwwan jireenya-olchaan argachuu irraa kan tursiisaniif kunneen sababoota hin ta'an.

✓ Talaalliiwwan COVID-19 dhala nama hindhabsiisan/hormaata hindhrku.

Yoo guyyaa tokko daa'ima dhaluugara fuulduratti kan barbaaddan ta'e, talaallii COVID-19 argachuu dandeessu. Dhiirotaa fi dubartiwwaniif rakkinoota dhiibbaawwan cinaa dhala dhabuu akka bu'aawwan fidan ragaan hin jiru.

✓ COVID-19 yoo isin qabee jira ta'e iyyuu talaalamaa.

Ittisni qaamaa dhibee COVID-19 irraa argamu hangam hanga turu hin beeknu, tarii immoo hanga namni tokko dhukkubsate irratti hundaa'uudhaanis garaa garummaa qaba yoo ta'es hinbeeknu. Akaakuuwwan dhibee kanaa namoota COVID-19 kanaan dura qabee ture hammam akka miidhuu malan illee hin beeknu. Namoonni COVID-19n qabaman irra deebiin akka dhibee kanaan qabaman argaa jirra. Talaalliin carraa kun raawwachuu xiqqeessa, akkasumas dhibee hamaa irraa ittisuuf gargaara.

✓ Talaalicharraa COVID-19 nama qabuu hindanda'u.

Talaalliiwwan kun vaayirasii COVID-19 kam iyyuu of keessaa hinqaban.

✓ Talaalliiwwan humneessituun amma yooma barbaachisan iyyuu talaalliin ammayyuu baay'ee barbaachisaadha.

Talaalliin COVID-19 irraa of eeguuf mala ittisaa hunda caalu nuti qabnudha. Talaalliin tatamsa'ina vaayirasichaa gara namoota hin talaalamnintii ykn gara namoota baay'ee dhukkubsachuu malanittii hir'isa. Talaalliiwwan COVID-19 balaa dhibee hamaa, hospitaala seenuu fi du'aa hir'isuu irratti bu'a-qabeessummaan isaanii ol-aanaa ta'ee itti fufee jira. Talaallii humneessituun COVID-19 vaayirasicharraa ittisa sadarkaa ol-aanaa akka qabaattaniif isin gargaaru.

✓ Talaallii booda dhiibbaawwan cinaa baratamoo dha.

Dhiibbaawwan cinaa kun dhukkuba COVID-19'iin qabamuu waliin yeroo madaalamu slaphaa dha. Iddo marfeen kennameerratti dhukkubbii, dirmammuu, ykn diimata; mataa bowwoo qabaachuu; miira dhibee; dadhabbinnaa; fi ho'ina qaamaa/leygdaa sadarkaa gadaanaa jechuuni qaamni keessan talaallichaaf deebii kennaa jira jechuu dha. Kuni yeroo baayyee guyyaa 1-2 tura. Yoo dhiibbaawwan cinaa kamiyyuu hin qabaanne ta'es gaarii dha. Namni tokko tokko talaalliiwwaniif haala adda ta'een deebii kenna.

✓ Faayidaaleen talaallii miidhaa balaawwan xiqqoo yeroo tokko tokko mudatan caalaa dha.

Talaallii Johnson & Johnson fudhachuu booda kantaruu dhiigaa ykn talaallii mRNA (Pfizer ykn Moderna) booda dhukkubbiin baattuu/maashaalee onnee gabaafamaa turaniiru, haalonni kunneen garuu baay'ee daddarbanii kan mul'atanii fi yeroo hedduu kan wal'aanamuu danda'amanidha. Bu'aan talaalliiwwan COVID-19 miidhaa isaanii isa baay'ee darbee darbee mul'atu irra caaluu fi dhiisuu isaa ogeessonni irra-deddeebiidhaan gamaaggamaa jiru. Qorannoowwan nageenyummaa adeemsifamaa jiran irratti hundaa'uudhaan yaadonni gorsaa talaallii ilaalchisani kennaman ni jijjiiramu. Waa'ee rakkolee baay'ee darbanii darbanii mul'atan kanaa fi akkaataa itti wal'aanan beekuun mallattoo sirnoonni to'annaa nageenyummaa talaallii keenyaa hojjechaa jiraachuuti.

Odeeffannoo dabalataa kanarraa argadhaa [Waa'ee Talaallii COVID-19 \(www.health.state.mn.us/diseases/coronavirus/vaccine/basics.html\)](https://www.health.state.mn.us/diseases/coronavirus/vaccine/basics.html)